RAADSVOORSTEL

gemeente Rheden

Onderwerp

Datum raadsvergadering	27 mei 2025
Thema programmabegroting	
Portefeuillehouder	Paul Hofman
Zaaknummer	…

Samenvatting

Houtstook zorgt steeds vaker voor gezondheidsklachten en overlast in verschillende wijken. De gemeente wil werken aan schone lucht en minder overlast door houtstook. Maar het ontbreekt aan duidelijke kaders en regelgeving om te kunnen handelen. We onderzochten verschillende opties voor regelgeving en handhaving. In dit raadsvoorstel leggen we drie mogelijke aanpakken voor. We stellen voor Scenario 2 te kiezen: het invoeren van een set algemene regels (Stookverbod bij code oranje/rood, Stookvenster, uitfasering open haarden en geen rookkanalen bij nieuwe woningen).

Voorgesteld besluit

1. Een set van algemene regels vast te stellen voor de aanpak van houtrookoverlast en verbetering van de luchtkwaliteit in de gemeente Rheden (scenario 2).
2. Het college opdracht te geven dit scenario uit te werken.

Inleiding

Het gebruik van houtkachels en andere vormen van houtstook krijgt de laatste jaren steeds meer aandacht. Waar het voor de één symbool staat voor gezelligheid en sfeer, roept het voor de ander zorgen op over gezondheid, milieueffecten en overlast.

Houtrook door houtkachels en -haarden veroorzaakt 23% van de uitstoot van PM2,5 fijnstof in Nederland (RIVM, 2023). Het inademen van fijnstof is schadelijk voor de gezondheid en verhoogt de kans op hart- en vaatziekten, longkanker en het ontwikkelen van COPD en/of astma. Naast ‘gezelligheid’ brengt het stoken van hout dus serieuze gezondheidsrisico’s met zich mee, zowel voor de stoker als voor de omgeving.

De afgelopen jaren ontvangen wij steeds meer meldingen van inwoners over houtrookoverlast. Door het tot nu toe ontbreken van beleid en landelijke wet- en regelgeving vormt houtstook een groeiende uitdaging. Houtrook – en de overlast die inwoners hiervan ervaren – draagt bij aan spanningen tussen voor-en-tegenstanders van houtstook en heeft een polariserende effect in woonwijken.

We willen werken aan schonere lucht en minder houtrookoverlast. De huidige inzet op communicatie en bewustwording heeft te weinig effect om gedrag echt te beïnvloeden. Het ontbreekt aan duidelijke kaders en regelgeving om adequaat te handelen. In de bijgeleverde rapportage (bijlage 1) hebben we diverse scenario’s voor de aanpak van houtrookoverlast in kaart gebracht. We hebben gekeken naar:

- De bijdrage van ieder scenario aan onze doelstellingen op het gebied van lucht en overlast.
- De uitvoerbaarheid van handhaving op regels die we stellen
- Benodigde capaciteit en kosten.

Onder 'het stoken van hout' verstaan we het verbranden van hout als brandstof in houtgestookte installaties, zoals houtkachels, open haarden en pelletkachels, met als doel verwarming of sfeerbeleving binnenshuis of in afgesloten buitenruimtes. Dit raadsvoorstel richt zich op het reguleren van dergelijke stookactiviteiten om houtrookoverlast te beperken. Uitzonderingen op deze definitie zijn houtverbranding voor incidenteel gebruik in open lucht, zoals bij barbecues, vuurkorven en kampvuren, mits deze voldoen aan de geldende veiligheids- en milieuregels.

We komen uit op drie scenario's:

Scenario 1: Huidige situatie
- Toestaan van het stoken van hout
- Controles inzetten voor ingediende handhavingsverzoeken
- Handhaven wanneer uit controles blijkt dat er sprake is van overmatige hinder

Scenario 2 (voorstel): Algemene regels
- Stookverbod bij code oranje en rood van de Stookwijzer
- Invoeren van een stook-tijdsvenster
- Uitfasering van open haarden
- Geen rookkanalen toestaan in nieuw te bouwen woningen
- Toezicht en handhaving via geplande periodieke controles in het jaar

Scenario 3: Totaalverbod
- Totaalverbod op het stoken van hout

In de rapportage in bijlage 1 zijn alle scenario's uitgewerkt en nader toegelicht. Scenario 2 is vanuit het college het voorkeursscenario.

Beoogd effect

1. Verbetering van de luchtkwaliteit, met name voor situaties waarbij de risico's op gezondheidsschade groot zijn (Coalitieakkoord *Groener, Socialer en Dichterbij*)
2. Daling van het aantal overlastmeldingen van houtstook: 20% afname t.o.v. 2023 (Programmabegroting)
3. De luchtkwaliteit in Nederland permanent verbeteren: 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016 (Schone Lucht Akkoord, ondertekend door gemeente Rheden).

Argumenten

1.1 Scenario 2 draagt meer bij aan schone lucht dan scenario 1

Scenario 1 (handhaven bij overmatige hinder) levert nauwelijks gezondheidswinst op. Het scenario bevat geen directe inperking van stookduur, stookmogelijkheden of striktere stookvoorschriften. Het verandert niets aan de huidige mate van stoken en de uitstoot van fijnstof. Scenario 2 bevat maatregelen die de mate van stoken beperken. Een verbod stookalert en stookvenster leveren respectievelijk 2% en 6% emissie op. Een uitfasering van oude toestellen (waaronder ook open haarden vallen) 19%. Dit blijkt uit het onderzoeksrapport van Royal HaskoningDHV.

1.2 Er is draagvlak onder een groeiende groep inwoners om fijnstof uitstoot door houtstook te verminderen

Het aantal inwoners dat overlast en gezondheidsklachten ervaart van houtstook is de afgelopen jaren gestegen. Het percentage inwoners dat geurhinder ervaart door houtstook steeg van 16% in 2016 naar 23% in 2022. Het aantal meldingen van overlast steeg ook: van 76 in het stookseizoen 2018-2019 naar 218 in het seizoen 2024 (geen unieke meldingen). We ontvangen veel meldingen van inwoners die radeloos zijn, al in gesprek zijn gegaan met hun buren, maar waar geen verandering is in de situatie. Dit blijkt uit onze registratie van overlastmeldingen (via Fixi, Stookwijzer, Melding Openbare Ruimte) en de Gezondheidsmonitor Volwassenen- en Ouderen (GGD, 2022).

1.3 Scenario 2 biedt een duidelijker kader voor handhaving dan scenario 1

Het controleren en eventueel handhaven bij scenario 1 is complex, tijdrovend en kostbaar met weinig resultaat. Er zijn veel (4-5) controles (per adres) nodig om vast te stellen of er sprake is van overmatige hinder. Ook moeten er veel (10+) verschillende elementen van de stooksituatie beoordeelt worden (rookgasafvoer, houtcontrole, type kachel, stookmethode en meer). De beoordeling hangt bovendien sterk af van weersomstandigheden en of er daadwerkelijk gestookt wordt op moment van controleren. Dit blijkt uit de resultaten van ons project in samenwerking met de ODRA (beoordeling handhavingsverzoeken). Scenario 2 biedt een simpeler kader met enkele regels (2) die eenvoudig te controleren zijn.

1.4 Scenario 2 is haalbaarder qua capaciteit en kosten dan scenario 3

Handhaving van een totaalverbod is arbeidsintensief. Het is een vergaande maatregel waar proactief controleren bij hoort als we dit waar willen maken. Landelijke verhoudingen tonen dat er in Rheden zo'n 3.000 huishoudens met een houtkachel kunnen zijn. Een totaalverbod met proactieve handhaving daarop achten we onrealistisch. Algemene regels bieden meer ruimte om een passende handhavingsaanpak en prioritering te kiezen.

Kanttekeningen en/of risico's

1. Het is nog onduidelijk waar het toezicht en de handhaving van de voorgestelde regels belegd wordt (bouwtoezicht, BOA's of ODRA). Het behalen van de gewenste vooruitgang voor de leefomgeving en gezondheid hangt hier direct mee samen. De benodigde capaciteit voor voorkeursscenario 2 lijkt beduidend minder dan de capaciteit die scenario's 1 en 3 vergen en een deel van de financiële middelen voor extra capaciteit kan mogelijk extern gevonden worden (zie onder 'Financiën'). Mocht hier voor extra geld benodigd zijn dan zal er een separaat voorstel ter besluitvorming worden aangeleverd.

2. Ondanks dat het voorkeursscenario – scenario 2 – beide groepen bedient, zal ook deze keuze kunnen leiden tot meer verdeeldheid binnen de Rhedense samenleving. Toch zien wij deze keuze als meest geambieerd, aangezien geprobeerd wordt om zowel stokers als niet-stokers tegemoet te komen.

Financiën

Als uw raad instemt met de uitwerking van scenario 2, werken de handhavingsaanpak uit met een financiële vertaling. We onderzoeken de mogelijke van externe middelen, voordat we kijken naar interne budgetten. We kijken in ieder geval of de SPUK-gelden

vanuit het Schone Luchtakkoord een reële optie zijn voor bekostiging.

Uitvoering

Na de keuze voor het voorgestelde scenario 2, werken wij het scenario uit in concrete regels en een handhavingskader. De regels gaan bijvoorbeeld over precieze tijdstippen van het stookvenster, planning van uitfasering etc. De regels nemen we op in een beleidsstuk dat daar passend voor is. Opties daarvoor zijn het Omgevingsplan of een apart beleidsstuk (omdat aanpassing Omgevingsplan lang kan duren).

Zodra de regels gereed zijn, leggen wij deze voor ter besluitvorming.

Participatie en communicatie

Het voorstel en de rapportage is tot stand gekomen door een combinatie van gesprekken en contact met inwoners(groepen), een ambtelijke werkgroep en (landelijk) onafhankelijk onderzoek:

1. Ervaringen en voorstellen vanuit inwoners. Enerzijds op basis van meldingen (via mail, telefonisch contact of thuisbezoeken). Anderzijds via bijeenkomsten met inwonersgroepen waar houtstookoverlast speelt.
2. Informatie uit (landelijke) onafhankelijk adviesrapporten
3. De ervaringen met de behandeling van handhavingsverzoeken (2023-2024
4. Een ambtelijk traject met deelname van juridisch medewerkers, medewerkers toezicht en adviseurs gezondheid.
5. Ervaringen en werkwijzen van andere gemeenten waar wij contact mee hebben gehad (o.a. Arnhem, Helmond, Utrecht, Amersfoort, Nijmegen en meer).

Na de scenariokeuze brengen we inwoners waar we contact mee hebben op de hoogte.

Bijlagen

1. Rapportage Houtstook & Overlast – Gemeente Rheden

De Steeg, 27 mei 2025

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris